

Šiame numeryje:

Maironio ir Brazdžionio Poezijos dienos Chicagoje.
Poezijos dienas pasitinkant.
Birutės Rauckienės dailės darbų paroda.
Maironio eilėraštis „Poezija“.
Religinis koncertas Brooklyne.
„Banuta“ — lietuviška opera?
Bernardo Brazdžionio eilėraštis „Dainius“.
Operos „I Lituani“ autoriaus išsiblaškymas.
Kultūriniai pagrėbstai.
Trijų fotografų paroda.
Nuomonės ir pastabos: Bandykime aiškiau ir paprasčiau.
Nauji leidiniai.

Kertinė Parastė

Maironio ir Brazdžionio Poezijos dienos Chicagoje

Devintoji kasmetinė poezijos šventė Chicagoje jau čia pat. Poezijos dienos Chicagoje Jaunimo centro jaukioje kavinėje šiemet bus gegužės 28 d. (penktadienį) ir gegužės 29 d. (šeštadienį). Abidvi dienas programos pradžia 8 val. vak. Šiemet abiejų vakarų programa savo paskirtimi ir atlikimu žada būti pabrėžtinai įdomi. Visas Poezijos dienų dėmesys bus atkreiptas į du mūsų poezijos didžiūnus: Maironį ir Brazdžionį. Tokiam žvilgsniui yra ir neeilinės progos: nuo Maironio gimimo suėina 120 metų, nuo jo mirties — 50 metų, o Bernardui Brazdžioniiui šiemet sukanka 75 metai. Tai vis jau netrumpos mūsų poezijos raidos perspektyvos, kuriose ir akis ir širdis gali pavasariškai pasiganyti žydinčiose mūsų poezijos lankose.

Pirmasis Poezijos dienų penktadienio vakaras bus skirtas Maironiui ir ar gali būti kas nors labiau intriguojančio, kai to vakaro programoje apie Maironį ir jo kūrybą paskaitą skaitys ne kas kitas, o Bernardas Brazdžionis. Bet ten pat nebus vien tik paskaita. Aktorė ir solistė Elena Blandytė žodžiu ir daina pateiks rinktinę Maironio kūrybą susirinkusiai publikai. Pagaliau ir visa publika nebus tik pasyvi programos klausytoja, bet ir aktyvi jos dalyvė, populiariausius Maironio eilėraščius dainuojant visai auditorijai. Muzikinės dalies akompaniatorius — Darius Polikaitis.

Poezijos dienų antrasis vakaras (šeštadienį) skirtas Bernardui Brazdžioniiui ir jo kūrybai. Sukaktuviniškas, svečias nuo Pacifiko krantų, Pezijos dienos Chicagoje dalyvauja pirmą kartą. Lietuviškosios kultūros bičiuliškai šviesuomenė bus tikra atgaiva išgirsti viso vakaro Bernardo Brazdžionio poezijos programą, atliekamą paties autoriaus. Ir tai nebus vien tik eilėraštis po eilėraščio recitavimas, bet ir spalvingi paties autoriaus komentarai,

skaitomų eilėraščių genezės užuominos, atsiminimų pluoštai, kontaktų akimirkos su kitais rašytojais ir kt. Auditorijai bus tikrai reta proga atšvesti Bernardui Brazdžioniiui 75 metų sukaktį akistatoj su pačiu rašytoju. Šią Kertinę parastę rašantis 1950 metais turėjo progos išgirsti žinomo amerikiečių poeto Roberto Frosto akistatinį jo poezijos recitalį Johns Hopkins universitete Baltimorėje. Poetui tais metais buvo sukaik kaip tik 75 metai. Todėl ir buvo surengtas anas universitetas jo recitalis. Nuėjau prieš pat programos pradžią, tikėdamasis lengvai gauti bilietą, nes dar vis buvo manyta, kad amerikiečiai yra „ne-kultūringi“ ir j poezijos recitalius nesiveržia. Bet nustebau, kai gavau kone paskutinį bilietą apie pustrėktą tūkstantčio vietų auditorijoje. Tai prisiminiau, kai šiemet ir mūsų Brazdžioniiui jau 75 metai. O tai turėtų ir mums visiems šį tą reikšti, pasidarant iš čia suminėtu dviejų analogijų išvadas.

Brazdžionio recitaliniam šeštadienio vakare bus dar ir kita maloni staigmena, kurią mums pateiks jaunas muzikas Darius Polikaitis. Jis, pats sau akompanuodamas, padainuos kelis savo kūrybos pavėzdžius, kurių žodiniams tekstams yra paimti Brazdžionio eilėraščiai.

Maironiui ir Brazdžioniiui skirtoje šių metų Poezijos dienų programoje, rankas ir širdis sujungia net kelios kartos. Pats Maironis savąja kūryba atstovauja jau istorinei kartai, kuri prikėlė ir atvedė tautą į nepriklausomybės laikus. Bernardas Brazdžionis — nepriklausomybės dešimtmečio subrendusios kartos atstovas, kuriuos dabar jau vadiname vyresniaisiais. Abiejų vakarų programos vadovu bus Kazys Bradūnas — išeivijos pokario metų žemininkas. Aktorė ir solistė Elena Blandytė — kiek jaunesnės kartos poezijos ir dainos recitalių puoselėtoja. Ir jaunų jauniausios čionykštės

Poezijos dienas pasitinkant

AUSRA LIULEVIČIENĖ.

Laiške „Tėviškos žiburių“ redakcijai rašytojas Jurgis Jankus tikrai gražiai yra nusiakęs rašytojo ir skaitytojo santykių, kuris dabartinėse mūsų išeivijos sąlygose yra tapęs itin reikšmingu. Jankus sako, jog tikisi savo dar nepaskelbtą kūrybą apdoroti taip, kad galėtų parodyti ją skaitytojams, „be kurių jokia literatūra ne-tektų prasmės. Nei tautinė, nei jokia kita kultūra nepraturtės, jeigu rašytojai rašys tik patys sau. Jeigu visuomenė nusigrįš nuo savo pačios kultūrinio talento, pasmerks ją suskurdimui, nes kultūra klesti tik ten, kur klesti ne vien materialinis, bet ir žmogaus siekiąs dvasinis bendravimas. Kūrėjo pasiūnekėjimas su savimi tautos kultūrai nieko neatneš“. (TŽ, 1982.IV.22, Nr. 17 (1680), psl. 6). Šis rašytojo Jankaus pasiaukymas yra svarbus bent dviem atžvilgiais. Pirmiausia, čia lietuvis pasakojimo meistras asmeniškai žodžiais patvirtina, ką rašytinio meno teoretikai jau kuris laikas bando estetinėmis sąvokomis išreikšti, kai kalba apie pasakojimo kaip meninės lyties esmę: kad klausytojas, arba, geriau tarus, pasakotojo santykis su klausytoju nėra tik atsitiktinai pasitaikęs ir šalimais nuo kūrinio sandaros liekšas elementas, bet, atvirkščiai, yra pasakojimo meno sudedamoji dalis. Ir būdinga kad, kaip pastebėjome vėliau, ši savybė priklauso pasakojimo menui išskirtinai (todėl ir tinka, kad Jankus mums ją pabrėžtų); nei drama, nei lyrinė poezija šia savybe nesidalina.

Antra, jeigu apie kūrybą kalbėdami susikirstysime savo lietuviškąją visuomenę j rašytojus ir skaitytojus, tai tikrai džiugu, kad šiuo atveju rašytojams atstovaujantis Jankus j visuomenės jam parodytą įvertinimą atsiliepia, savo ruožtu atkreipdamas dėmesį j skaitytojų svarbą. Iš savo pusės patvirtina esminį kūrėjo ryšį su jais ir net pavadinia rašytojų ir skaitytojų santykį „dvasiniu bendravimu“. Čia tarytum ataidi savo metu labai įtakingas Jean-Paul Sartre apibūrinimas santykiams, kuris vyksta tarp skaitytojo ir eilėraščio, kaip savotiško kolaboravimo — bendradarbiavimo. Šis imanomas tik tada, jei rašytojas ir skaitytojas viens su kitu yra sudarę kilniaširdiškumo, dosnumo sutartį. Pasak Sartre, atspausdinti žodžiai yra negyvi. Juos pažadina skaitytojas savo dėmesiu. Iš to išeina, kad tik rašytojas ir skaitytojas bendrai drauge sukuria eilėrašį ar kitą žodinį meno kūrinį. Šią tiesą vienokių ar kitokių būdų mums padėjo prisiminti ir pastarieji mūsų literatūrinio gyvenimo įvykiai: „Draugo“ romano konkurso premijos įteikimo šventė

kartos atstovas, muzikinės kūrybos entuziastas Darius Polikaitis.

Reikėtų, kad taip visos kartos ir visu gausumu susiburtų ir šių metų Poezijos dienų publikoje. Tikėjimės ir lauksim.

k. brd.

MAIRONIS (1862 - 1932)

Prano Lapės grafika

Poezijos dienos Chicagoje

MAIRONIO IR BRAZDŽIONIO SUKAKTIMS

1982

Gegužės mėn. 28 d. 8 v.v.
ir 29 d. 8 v.v.

JAUNIMO
CENTRE

Šių metų Poezijos dienų Chicagoje plakatas, sukomponuotas dail. Petro Aleksos, panaudojant dail. Prano Lapės piešinį — Maironio portretą.

Clevelande, LB premijų įteikimai Detroito, šį savaitgalį Clevelande vykstantis Lietuvių rašytojų draugijos suvažiavimas, į kurį maloniai buvo kviečiama ir visuomenė.

Sitokio jausmo apie glaudų ir abipusį reikalingą rašytojo ir skaitytojo santykį paskatinti, už savaitės Chicagoje rinksimės j Poezijos dienas — j pavasarinę poezijos šventę. Ji, tarp kitko, nors ir ne visai atsitiktinai, atliepia Lietuvoje kiekvieną pavasarį įvykstančią Poezijos pavasario šventę. Bet dar svarbiau, ji mums kasmet paliudija ryšį poetinio impulso su visos žmonijos troškimu atgimti iš naujo, pasipriešinti mirčiai, žiemai, žmonių dvasią kaustančiai nelaisvei ir beprasmybei. Šią gyvybės troškimo ir jos atsiskleidimo mūsų — išeivių, visų lietuvių, ir asmeniškai mūsų pačių viduje — šventę jau įpratę esame gegužės pabaigoje švęsti nuo tada, kai Jonas ir Teresė Bogutai pajausią akstiną įkūnijo

pirmojoje poezijos šventėje Chicagoje ir perdavė toliau. Apšiai metų pirminę vedamąjį rašytojų draugijos suvažiavimas, į kurį maloniai buvo kviečiama ir visuomenė. Didelė skale ir lakia vaizduote. Bet vis dėlto sėkmingai buvo atsispirta labai suprantamai ir žmogiškai tendencijai poezijos šventei leisti išvirsti vien tik mūsų poezijos klasikų ar svarbesnių jos raidos etapų minėjimais. Tokie minėjimai, be abejo, reikšmingi ir reikalingi, bet vargas su jais, kad juose klausytojo vaidmuo pernelyg nusistovėjęs — būtent, pasyvus, nieko daug iš jo nereikalaujantis, išskyrus tam tikro pagarbaus susitelkimo, kažin ar skatinantis jį atbusti. Tad ypač džiugu, kad poezijos dienų rengėjai vis dėlto įstengia atlikti labai sunkų, bet be galo reikalingą ir prasmingą darbą. Tai ryšku ir šių metų programoje — minėsime tautos dainiaus ir jos žadintojo Maironio 120 metų gimimo sukaktį ir 50 metų mirties

sukaktį, bet taip pat matysime ir girdėsime gyvą poetą, analogiškai kitam mūsų tautos lemtingam laikotarpiui galbūt lygiai reikšmingą, Bernardą Brazdžionį, švenčiantį 75 metų amžiaus sukaktį. Kadangi nuo pat Poezijos dienų pradžios svarbus motyvas buvo kūrėjo ir klausytojų suartėjimas, todėl ir šio rašinio rėmuose toliau truputėlį stabtelėkime ties klausimu: ką poezijos dienos galėtų/turėtų reikšti, žvelgiant iš mūsų, klausytojų, taško. Poetai jau kalba patys už save.

Turbūt visi sutarsime, kad aukščiausiu pacituotas rašytojo Jankaus duotas rašytojo ir skaitytojo santykio aptarimas, kiek jis bebūtų galutinai teisingas apie literatūros padėtį visuomenėje aplamai ir mums, skaitytojams, patenkintantis ir padrašinantis, vis dėlto kažkaip neatitinka skaitytojų santykio su poezija. Neatrodė, kad šį aptarimą būtų galima be niekur nieko perkelti j lietuviškosios visuomenės ryšio su savo lyrikais

plotmę. Jaučiame, kad pasakojimo menas ir lyrika čia subtiliai išsiskiria. Lyrinis poetas ir jo besiklausanti publika lyg reikalautų skirtingo jų santykiavimo suvokimo. Lyrikas juk visai tiesiogiai ir niekieno neatsiprašinėdamas kalbasi su savim (arba su Dievu, su tėvyne, su likimu, su gyvenimu ar su mirtimi), bet ne su skaitytoju. Tuo tarpu mes iš jo tikimės ne tik mūsų pačių vidinio pasaulio prasmingiausio praturtinimo, bet ir svariausio įnašo mūsų tautos kultūrai. Lyrika — pelnytai didysis mūsų lietuvių kultūrinis pasididžiavimas. Teisybė, kad vėliausias literatūros mokslas kartais ir lyrinis eilėraščių traktuojama naratyvinio požiūriu, kaip kažką pasakojančius tekstus, ir todėl tyrinėja juose vykstantį komunikacinį aktą, jį skaidant ir nurodant komunikacijos kliūtis ir sunkumus. Bet, kaip poetas Marcelijus Martinaitis perspėja, „naratyvinio motyvavimo neužtenka, kada iškyla reikalas suvokti poeziją ir kaip meną, meninę sistemą, priemonių visumą, per kurią literatūra įjungama j kultūrą, kūrybinį tautos ar žmonijos patyrimą“ („Kur baigiasi eilėraštis?“ Poezijos pavasaris, psl. 196 - 201. Vilnius: Leidykla „Vaga“, 1981.). Atrodytų, kad čia taip pat bandoma atkreipti dėmesį j lyrikos savitumo užtrūkinimą. Ir tai visai nusekliu, nenorint prarasti ne taip seniai, tik apie mūsų šimtmečio vidurį, laimėtas įžvalgas, ypač vokiečių literatūros teoretikų, j literatūrinių žanrų skirtingumą.

Vienas iš tokių esminių lyriką apibūrinančių bruožų ir yra ypatybė, kad lyrika klausytojų neturi. Čia dažnai prisimenama 19 šimtmečio anglo mastytojo John Stuart Mill pastaba, jog poezijos mes ne klausomės, o ją tik netyčia, atsitiktinai nugirstame. Kanadietis Northrop Frye, galbūt įtakingiausias mūsų laikų literatūros kritikas, sakytų, lyrikos „pristatymo šaknis“ yra tai, kas ją skiria nuo kitų literatūrinių žanrų. Lyrikai būdinga publikos nebuvimas, nuo jos nusigręžimas, nors poetas gali kalbėti jos vardu, ir tie, kurie jį išgirsta, gali kartoti poeto žodžius jau kaip savus. Bet iš esmės pats poetas j klausytojus nesiekia, jis greičiau kalba iš tokios padėties, kuri religinai nusakoma kaip Aš - Tu santykis, tikinčiojo pokalbis su Dievu, vedamas akivaizdoje su Juo. Nenuostabu todėl, kad dažnai mums vieno ar kito lyriko kūryba atrodo pernelyg privati, hermetiška, neprasidėjusi, nei mintimi, nei jausmu. Kai kurie iš mūsų tada tuoj eina toliau ir apkalta „modernišką“ poeziją neaiškumu, tyčiniu miglotumu ir nesuprantamumu. Žinoma, kondensuotumas ir privačios poeto kalbos nesusiėkimas su viešosios kalbos pasauliu dar nelaiduoja eilėraščiui meninės vertės. Tik mums, skaitytojams, prieš metant tokius kaltinimus savo poetams, nedera užmiršti, kad tik neprasytų svečių teisėmis vaikščiojame po jų asmenišką kūrybinį pasaulį. Esame toleruojami ir neretai malonūs (Nukelta j 2 psl.)

Poezijos dienas pasitinkant

(Atkelta iš 1 psl.)

niai priimami, bet privalome atsiminti, kad vis dėlto esame svečiai, ne įnamiai kaip kad pasakojimo situacijoje.

Bet ar tada, kaip skaitytojais, neturime jokios teisės iš poezijos laukti daugiau nei malonaus skambesio ir progos įdomiai painų ir sudėtingą žaidimą pažaisiti, kurio tačiau poveikis mūsų asmeniškam vidiniam pasauliui išsisklaidytų, knygą padėjus į šalį? Anaipol. Grįžtant prie Northrop Frye minties, kad nors poetas į mus tiesiogiai nesikreipia, jis gali kalbėti už mus, vertėtų pasiklausti ir tada leisti sau visiškai pripažinti, kokia didelė jėga glūdi geriausioje mūsų lyrikoje, nuolat pasirodanti skaitytoją paveikti, jei tik jis sutiks jai pasiduoti. Tai jėga, galinti mus nunešti į labiausiai mūsų trokštamą pasiekti erdvę, kur nors ant ribos, dalinančios tikrovę į gryną, bet neveiksmingą fantaziją ir tikrą, faktinį, bet nepatenkinantį pasaulį, kad iš ten galėtume bandyti pakreipti ir pajudinti savo gyvenamąjį faktų pasaulį norima linkme. Lyrikoje randame pavyzdį, modelį, kaip kuris nors protas drauge su vaizduote, čia pat mums stebint, ieško ir suranda asmeniską prasmę daiktų ir būsenų pavadinimuose. Šitokio asmeniską prasmę suradimo mes visi siekiame, bet tik poetai įstengia jį taip turiningai įvykdyti.

Bet užuot toliau bandžius šitą poezijos slepiamą jėgą savokom užgriebti, norėtusi baigti konkrečių jos pavyzdžių — praeitais metais išleisto poetės Liūnės Sutemos rinkinio „Vendeta“ paskutinio eilėraščio „Simtametės žiemos užrašai“ įvaizdžiais ir kūrinio vidinė dinamiką. Į ilgą ir baisią žiemą atsakoma tuo, kad „... sniegvyžėm išbrido žvalgai / atsekti pavasario burtaženklį...“ Ir toliau, kai žvalgai buvo rasti — „suledėjusios akys / pilnos žalumos“ — dar vis meldžiamasi į saulę „tik vieno šilto spindulio, / saule žiežula, / ir prasikals žolė — / Žolė! šimtmetį nežaliavus, / šimtmetį nematyta — Žolė!“. Kokia desperatiška ši malda ir kaip skiriasi čia atkuriama dvasinė būseną nuo naivios, įprastosios, pavasario ir žiemos kontekste rodo ir per visą eilėraščių saulei duodamas „žiežulos“ vardas — vietoj pie-menėlių mitologinėje maldeleje kalbinamos „saulės motutės“, šitoji saulė greičiau pamotė ragana. Negrįžus žvalgams, „slidėmis pasileido, / išlėkė, sukūriais sukdami, / ap-svaigę šaukliai: — / Žole, žolele, / grįžki į žemę —“ Bet ir šauklių panašus likimas: „Vakar išgirdome juos, / šauklus, ir pavasario burtaženklus — / ant pravių, pripus-tytų burnų / paukščiai dar nekrikštyti, / suko lizdus iš jų plaukų / ir ulbėjo, ulbėjo —“. Simtametės žiemos nepaseka pavasaris, greičiau tik besiskverbiantis siaubas, kad dabar užeis „šimtametė sausra, / šimtametė kaitra / ir sudegins mus? —“. Vilties ir nevilties įvaizdžiai — tiepatys, tik susikeičiantys vietomis.

Bet kas šiame eilėrašty nepraleistina, tai žvalgų ir šauklių įvaizdžių sukuriamą varomąją jėgą. „Atsekti pavasario burtaženklį“ — pati ši frazė veda mus lauk iš sūkurio, kelia iš žiemos ir sausros ciklo, kuris sukasi vis per tuos pačius tarpsnius („Simtametės karo kronikose / griauždė, dundėjo, lijo, / žydėjo, troško sausra — / paskui vėl lietus ir derlius, / gruodas, sniegas, pūga —“). Niekas eilėrašty šio ciklo nepalaužia, taip tobulai jis sukaustytas, nebet tik jį, tik šita

fraze apie „pavasario burtaženklį“! Ir ji veikia kaip ginklas prieš mirties baimę, nežinom ar galutinai veiksmingas, bet vis tiek ginklas — bent dabartinis. Ir čia prisimena minėto Northrop Frye pagrindinė interpretacinė prielaida — yra tik vienas centrinis mitas, teigia jis, visoj Vakarų literatūroje — tai praradimo ir išganymo seka asmens gyvenime ir žmonijos istorijoje, rojaus nustojimas ir jo susigrąžinimas. Visai nuosekliai, kad lietuviai poetai šį mitą išreiškė tėvynės praradimo pergyvenimo kūrybingu išsakymu. O jų tarpe Liūnei Sutemai priklauso tik jos pačios, išskirtinė, nepakartojama vieta.

Ir ši paskutinė poema ir visos rinkinys panaudotom meninėm priemonėm įneša ką

nors iš esmės tikrai naujo bendrojo lietuviškojo literatūron. Šią poeziją skaitantieji tegul atkreipia ypatingą dėmesį į, jeigu taip galima juos pavadinti, neišganytų jausmų kūrybingą galią. Šituo atžvilgiu, atrodytų, kad Liūnė Sutema reikšmingai pralenkia Putiną, pas kurį elegiška, rezignuojanti gaida girdėti ir jo labiausiai „maištinguose“ posmuose. Galbūt reikėjo visos lietuvių poezijos ankstesnės raidos, įskaitant ir Putiną, kad Liūnė Sutema savo viziją taip savitai įkūnytų. Bet, be abejo, reikėjo ir Sutemos kur kas labiau niuansuoto sunkiųjų gyvenimo pergyvenimų apdirbimo, o gal ir savo skale daug didesnės visuomenės dislokacijos (visos tautos išblo-

kimo), negu šimtmečio pradžioje lietuviai kad galėjo pajusti tam, kad šie „faktai“ būtų transformuoti į tą poeziją, kurią randame „Vendetoje“. Tai poezija, kuri pati savimi gražina gyvybę po žiemos ir saugo nuo ateisiančios sausros. „Pavasario burtaženklis“, kaip jis kad veikia minėtame eilėrašty, teisėtai būtų galima pavadinti ir knygoje kalbančią poeziją.

Matyti, kaip poezija turi jėgą žadinti žmones, kaip per ją atgyja pojūčiai ir net pati būtis. Ir todėl poezija yra iššūkis mirčiai, pasipriešinimas suiriumui, nuolatinis akibrokštas entropijai. Poezijos dienos — nesunaikinamo mūsų gyvenimo išraiška. Todėl tinka jas švesti pavasarį ir jas atsiminti per visą šimtmetį žiemą kaip Prisikėlimo aleluja!

Birutės Rauckienės dailės darbų paroda

Balandžio mėn. 16-18 dienomis, vykstant Amerikos Lietuvių Bendruomenės 30-ties metų suvažiavimui, Detroito įvyko skulptorės Birutės Rauckienės meno darbų paroda. Parodoje buvo išstatyta 20 tapybos ir 22 skulptūros darbai.

Birutė Rauckienė su šia paroda atėjo į lietuvių visuomenę kaip rimta, subrūdusi menininkė, dirbanti ir skulptūros ir tapybos srityse, turinti ryškų meninį veidą, pasaulėžiūrą ir pasaulėjautą, bei apvaldžiusį abiejų sričių technika.

Pagrindinė Birutės Rauckienės kūrinių tema yra žmogus, jo nuotaikos, jausmai, pergyvenimai, jo santykis su gyvenimu. Paveiksluose našlaičiai, melancholijai, veidų studijos. Birutei yra svarbu suprasti ir meniniai įkūnyti visas šias temas. Bet jinau daug

nežaidžia vien spalvomis. O jei tokių reikia, jos yra daugiausia tamsios, pilkos, juodos ar rudos — žemės spalvos, tarytum išreiškiančios visas sunkias, žmogų liečiančias problemas. Tos spalvos kaip tik ir padeda išreikšti žmogų, kuris gyvenimą priima ne paviršutiniškai, bet giliai įsijaučiantį ir susikertantį su aplinka. Kaip išimtis turėtume paminėti Vyto ir Aldutės portretus, kurie savo spalvingumu ir visa traktuote yra labai skirtingi. Jie yra daugiau impresionistiški, spalvos šviesios ir džiaugsmingos, abu portretai yra tarytum persunkti menininkės šiluma ir meile.

Natiurmortai ir Vilniaus miesto temos bei peizažai yra persunkti asmeniskais menininkės pergyvenimais. Vilniaus ir Vilniaus bažnyčių temose pilkos ir mėlynos spalvos tarytum atvaizduoja

menininkės jausmus, grįžus į Vilnių, ir dabar jau blunkantį prisiminimą.

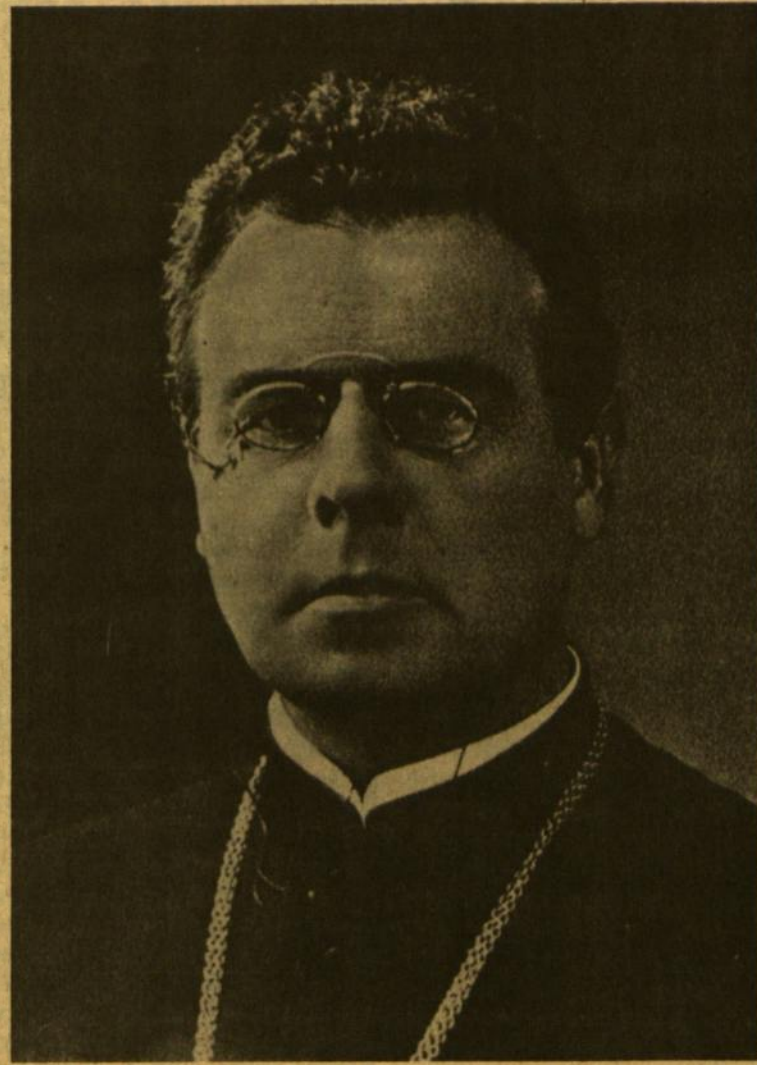
Dailininkės forte turėtume laikyti jos skulptūros darbus. Jinau daugiausia dirba, naudodama bronzą, nors yra ir molio ir medžio darbų. Tačiau atrodo, kad bronzą yra jai artimiausia. Skulptūroje dailininkė dirba ir realistiškai ir abstrakčiai, tarytum ieškodama meninės formos išreikšti savo jausmams bei problemoms. Štai „Moters liūdesys“, anatomiskai tiksliai atvaizduotoj moters figūrą, taip ir jaučiamą liūdesį ir rezignaciją. Pati moteris čia yra atsisėdusi į save, į savo liūdesį, visai neberegaguojama į išorinį pasaulį. Kitoje skulptūroje visa tai jau yra traktuojama visai kitaip. Vietoj realistiško vaizdavimo turime abstrakčią plokštumą, linijų ir erdvės junginį. Moteriškumas čia išreikštas gracinga linija, erdvės apvalumu. Skulptūroje „Aras“ turime suabstraktintą aro idėją. Nematome realaus aro, matome tik nulinkusias plokštumas ir linijas, kurios sugestijuoja arą. Pats skulptūros paviršius blizgantis, tarytum apšviestas saulėlydžio, o gal ir artėjancios mirties, suabstraktintas. Pati skulptūra sujungta su pastovu, lyg tai būtų grįžimas atgal į gamtą, mirimas. Techniškai skulptorė sukuria labai vieningą visumą, jungdama erdvę, plokštumas ir linijas.

Labai įdomu yra abstrakti moters galva, kur moters charakteris yra išreiškiamas aštriomis briaunomis ir plokštumomis. Moters galva nukirsta, pusiau plokščia, panaši į plokštumą. Nosis aštri ir ilga, lyg dar labiau pabrėžianti moters charakterio aštrumą ir kietumą. Tėvelio ir Vyto biustai yra jau kitokie. Čia randame švelnų, ramų priėjimą prie charakterio, čia nėra nei aštrių briaunų, nei didelių plokštumų, tarytum viskas būtų persunkta menininkės jausmu ir šiluma.

Paskutiniai Birutės Rauckienės skulptūros darbai yra „Mergaitė su skara“ ir „Abstraktas“. „Abstrakte“ matome žmogaus veidą, perskeltą abstrakčios skulptūros. Tai yra lyg menininkės reakcija į modernų gyvenimą, kur žmogus tampa suskaldytas modernios civilizacijos, tapės ir kūrėjų, ir auka.

„Mergaitė su skara“ Birutė Rauckienė vaizduoja beveik madonišką lietuvaitę. Skaros kraštas įrėmina mergaitės veidą, kuris yra labai suidealintas, beveik gotiškas. Pats skulptūros paviršius yra labai lygus, be jokių charakterio žymių ar detalių. Tai yra lyg Birutės Rauckienės lietuvių vizija: labai artima, bet kartu ir taip tolima.

Kaip minėjome, pagrindinė Birutės Rauckienės kūrinių tema yra žmogus. Prie žmogaus jinau prieina labai tiesiogiai, jinau nėra užsidariusi savo estetine pasaulyje. Įvairios

Maironis (1862.XI.2—1932.VI.28)

Šių metų Poezijos dienų Chicagoje, Jaunimo centro kavinėje, pirmoji diena (penktadienis, gegužės 28) skirta Maironio gimimo 120 metų ir Maironio mirties 50 metų sukaktims. Paskaitą apie Maironį ir jo kūrybą tą dieną skaitys poetas Bernardas Brazdžionis, o koncertinę minėjimo dalį, susietą taipgi su Maironio poezija, atliks aktorė ir solistė Elena Blandytė. Jai akompanuos Darius Polikaitis. Minėjimo programos pradžia 8 val. vak.

Maironis

POEZIJA

*Išvydau ją, kai vakarinė
Žvaigždė skaisčiai dangaus mirgėjo,
O marių erdvė begalinė
Nuo pilno mėnesio tviskėjo.*

*Gamtos ramumo ir svajonės
Zefyro nedrumstė dvelkimas;
Ramiai išlęsus vargo žmonės,
Padangiais skrido seravimas.*

*Išvydau ją ant marių krašto:
Skruostai, kaip marmuras, išbalę;
Is jos akių skaisčiau be rašto
Tylaus ilgėjimos begalę.*

*Gamtos ramumas neramino
Jos iškentėjusios krūtinės;
Nuo žemės asarų vadino
Sesutę žvaigždės sidabrinės.*

*Is lūpų skundo negirdėjau,
Tiktai jaučiau jos širdį baugią
Ir netikėtai pamylėjau
Našlystės mano liūdną draugę.*

*O ji, padavusi man lyrą,
Į tą užburta vedė šalį,
Kur takas asaromis byra,
Kurio retai kas eiti gali.*

*Gražių paslaptis nurodžius,
Ji širdį man skausmingą guldė;
Jai stebuklingus davė žodžius
Ir ausį dainomis pripildė.*

*Gražus regėjimas prapuolė,
Ir kraujas gyslose sustingol...
O vis negal širdis varguolė
Užmiršti veido paslaptingo.*

1909.

Naujų knygų pluoštas

Algimanto Mackaus Knygų leidimo fondas tik ką išleido Antano Gustaičio eleginių satyrų poezijos knygą „Ko liūdi, putinėli“. Netrukus pasirodys ir kita leidyklos išleista knyga — Icchoko Meromano „Sara“. Ši kny-

ga jau atspausdinta ir atiduota išykli. Algimanto Mackaus Knygų leidimo fondas artimiausioje ateityje pateiks ir daugiau reikšmingų knygų. Šiuo metu spausduojama yra: Petro Klimo (Vasario 16-tos Akto signataro) 1914 - 1918 metų dienoraštis; Kosto Ostrausko drama „Gundyniai“; antikinės literatūros romėnų klasiko Publijaus Vergilijaus Maro „Georgikos“ (Alfonso Nykos - Niliūno vertimas, dail. Romo Viesulo iliustracijos) ir Australijoje gyvenančios poetės Lidijos Šimkutės naujas eilėraščių rinkinys „Prisiminimų inkarai“.

D. Augūnienė

Religinis koncertas Brooklyne

Verbų sekmadienio prietemoj Apreiškimo bažnyčioje, Brooklyne, pradėjo rinktis žmonės. Netrukus, bažnyčia buvo pilna ir publika pasirodė tradiciniame Apreiškimo parapijos choro gavenios religiniam koncertui.

Su pirmuoju didžiųjų vargonų sugaudimu iš angos prie altoriaus pasirodė choro dirigentas muz. Viktoras Ralys. Tuomet paeiliui už jo susirikiavo visi choristai — moterys, pasipuošusios su ilga juoda sijonais ir baltomis palaidinėmis, vyrai — tamsiais kostiumais. Solistams buvo prisegtos raudonos gelės. Eilėsenos buvo įspūdinga ir maloni tuo, kad buvo galima pamatyti choristų veidus, o jų tarpe didelis skaičius buvo jaunimo. Visas ketvirtadalis choro narių yra jaunesni kaip 35 metų amžiaus.

Šiai jaunų žmonių grupei priklauso ir pats choro vadovas V. Ralys. Spėju, kad retai kur toks reikšmingas regimas parapijų chorų tarpe. O ten, kur jauni žmonės dalyvauja, atjaunėja ir vyresni vieneto nariai. Šio grupės gerai sugyvena jaunieji su vyresniais, ir draugiška, smagi nuotaika vyrauja jų susibūrimė.

Manau, kad jaunatvė turėjo daug ką bendro su šio koncerto ruošia. Programoje buvo atliktos ištraukos iš Brahmo *Requiem* ir Verdi *Requiem*. Juk kas kitas be jauno vadovo apsispręstų savo chora išmokyt atlikti tokius stambius, sudėtingus veikalus. Jau nie pirmi metai, kai choras yra įveikęs panašaus sunkumo kūrinius.

Tai reikalauja nepaprastai daug pasišventimo, kantrybės, energijos ir užsispyrimo. Šių charakterio bruožų choro vadovui atrodo nestinga. Jisai visu atsidėjimu vedė repeticijas, skatino choristus ir solistus ir visus įtikino, kad jie tikrai galės šiuos veikalus išmokti ir juos iš-
Bet kaip atlikti. Jie tai sugebėjo padaryti, ir jų pastangos mums, klausytojams, tą popietę suteikė daug malonumo.

Koncertą atidarė parapijos klebonas kun. Jonas Pakalniškis, pasveikindamas visus susirinkusius.

Pirmąjį vargonų solo, Bacho *Preludą ir Fantaziją g moll B.W.V. 542* atliko jaunas muzikas iš New Jersey, Matas Jatkauskas. Jisai yra Elizabetho Sv. Petro ir Povilo parapijos vargonininkas ir jau antrą kartą dalyvauja Apreiškimo parapijos koncerte, atlikdamas solo veikalus ir akompanuodamas chorui. Jis programoje taip pat atliko M. Reger *Tokatą d moll Op. 59* ir Fuga *D dur Op. 59* ir C. Francko *Cantabile*.

Pirmasis choris pasirodymas buvo ištrauka iš Brahmo *Ein deutsches requiem Op. 45*, kurį atliko ansamblis, sudarytas iš choro narių.

Brahms praleido daug metų, vystydamas *Requiem* idėją. Jau 1861 metais jis buvo pradėjęs galvoti apie kantatos kompoziciją šia tema, bet jo mylimos motinos mirtis 1865 metais paskatino jį į platesnės kūrybos plotmes. Visas veikalus buvo užbaigtas tik 1868 m.

Ein deutsches requiem neseikė tradicine Katalikų bažnyčios liturgija. Senoji lotynų liturgija pabrėžė sielos likimą po mirties. Brahms *Requiem* rūpinosi paguosti tuos, kurie liko žemėje. Jis, atrinkdamas tekstus iš Šventojo Rašto, ieškojo tokių, kurie pabrėžtų dvi mintis — vilties ir paguodos. Jo parinkti žodžiai vaizdžiai palygina žmogaus žemišką silpnumą su pomirtinio gyvenimo džiaugsmu, išvadavus iš kasdienos rūpesčių.

Antroji daly choras atliko ištrauką iš Verdi *Requiem*. Verdi, geriausiai pažįstamas kaip operų kompozitorius, įvedė ir į šias gedulo mišias aiškų dramatiškumo elementą. O pasaulio pabaigos tema tam labai tinka. Atėjus tai „Rūsių dienai“ (Dies Irae), žmogaus neapsakomas džiaugsmas yra neišskiriamai supintas ir su nepaprasta baimė.

Daugumą ištraukų atlieka solistai (Astra Butkutė, Elizabeth Hyon, Birutė Malinauskienė, Povilas Dulskis ir Petras Tutinas), bet tarpuose girdime choro karkolą (Nukelta į 4 psl.)

Birutė Rauckienė

Aras — abstraktas (bronzos)

Birutė Rauckienė

B. Rauckienė Galva (bronzos)

“Banuta” — lietuviška opera?

Pereitų metų pavasarį lietuvių entuziastingai sutiko operą “I Lituani”, kurią pastatė Chicagoje lietuvių operos kolektyvas. Bet ar “Lietuviai” tikrai lietuviška opera? Pasaulinių operos teatrų repertuaruose šiandien jos niekur neįtiksim, nors, tiesa, prieš šimtą metų Italijoje ji buvo gana populiari. Bet vėliau ji dingo, ir štai tik po daugiau šimto metų susilaukė amerikėnės, ir lietuviškos premjeros. Lietuvoje ji niekad nebuvo pastatyta. Kompozitorius A. Ponchielli ir libretistas A. Ghislanzoni, abu italai, o pati muzika irgi nieko lietuviško neturi.

Tad kas gi paskatino lietuvių domėtis šia opera? Visų pirma pats pavadinimas “I Lituani” — “Lietuviai”. Taip pat ir operos turinys paimtas iš 14 šimtmečio Lietuvos istorijos.

Bet štai yra dar viena mums mažai žinoma opera, kurios istorija yra gan panaši į “I Lituani”. Žinomas lietuvių kompozitorius Alfredas Kalnins 1920 m. parašė operą “Banuta”, kuriai poetas Artūras Krūminis jau 1903 m. buvo parašęs libretą. Premjera įvyko tais pat metais Rygoje, ir po to opera ilgai liko teatro repertuare kaip populiariausia lietuvių tautinė opera. Bet ar tai tikrai lietuviška opera? Tiesa, operos originalo kalba — lietuvių. Kompozitorius ir libretistas — abu lietuviai. Bet libretas ką kitą sako. Ten skaitome, kad veiksmas vyksta “senovės Lietuvoje — Latvijoje”.

Atrodė, kad 1903 metais atskirų Latvijos ir Lietuvos valstybių sąvokos poetui Krūminui dar nerūpėjo. Toliau tekste jokių paaiškinimų nėra, kas ta “senovės Lietuva — Latvija”. Veikėjų vardai — Daumantas, Krivis, Kunigas, Valgudas, Žvantėvaitis, o taip pat 3-čio ir 4-to veiksmo vieta — Romuva leidžia manyti, kad veiksmas vyksta daugiau Lietuvoje. Tekste keliose vietose kalbama apie Lietuvą. Nors turinys nėra istoriniai pagrįstas, bet veiksmo eiga rodo, kad visa fabula paimta, greičiausiai, iš Mindaugo laikų, kuomet Lietuvoje gyveno ir vienas smulkesnis, bet nuotykiškai turtingas istorinis kunigaikštis Daumantas.

19-tojo šimtmečio romantikos įtakoje poetas Krūminis žavėjosi senovės legendomis, sakmėmis bei padavimais. Tad jo libretas, nors pilnas romantikos, kilnių jausmų, mistizmo, patriotizmo bei keršto už užgautą garbę, bet nepasižymi istorinių faktų autentiškumu. Čia sumaišoma lietuvių pagonių vidurvasario apeigų ir lietuvių tipiškos Ligo dainos su senovės lietuvių Romuva, Krivis ir šventais ažuolynais. Gal vienintelis abiem tautoms bendras elementas yra čia 4-tame veiksmo vaizduojama papartio žiedo legenda.

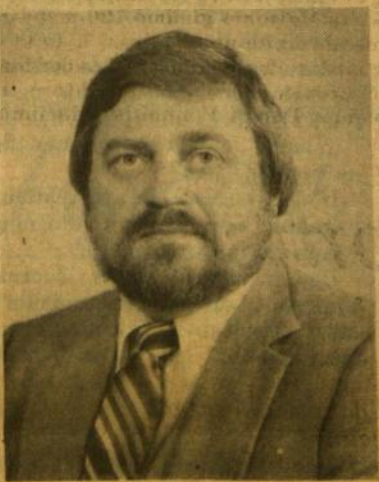
Operos “Banuta” partitūra buvo išspausdinta tik 1968 metais, t. y. praslinkus net 48 metams po premjeros. Per visą tą laiką, keičiantis valdžioms, ir opera neišvengė cenzorių reikalavimų pakeitimų. 1937 m., prie prezidento Ulmanio buvo manoma, kad populiariausios lietuvių tautinės operos veiksmas neturėtų vykti užsienyje. Taigi visoj operoj žodis “Lietuva” buvo pakeistas į “tėvija” (tėvynė). Originalo veikėjas Kunigas buvo sulatvintas į Kunigs. Bet čia žodis vienu skieminiu trumpesnis nebetiko prie muzikos. Tad visur teko įterpti kokį kitą latvišką vienskiemenį žodėlį, kaip “dar, tik, vien, jis, bet” ir pan.

1940 m. sovietinė valdžia pareikalavo iš visos operos išbraukti bet kokias užomimas apie tautinį patriotizmą, nesvarbu — latvišką ar lietuviš-

ką. Cenzorius taip pat erzino operos “religiniai prietariai”. Žodžiai kaip “Dievas, malda, altorius” ir pan. turėjo dingti iš libreto. To negana. Buvo nuspręsta, kad operos herojų — Banutos ir Vižučio savanoriška mirtis operos finale nesiderina su sovietine ideologija. Autoriams buvo įsakyta fin-

Žinomoji solistė Maralin Niska birželio 5 d. dainuoja svarbiausią partiją tautinėje lietuvių operoje “Banuta”, statomoj Carnegie Hall, New Yorke.

Solistas Algis Grigas, dainuojantis vieną iš pagrindinių rolių lietuviškoj “Banuta” operoj, statomoj Carnegie Hall, New Yorke, birželio 5 d.

Latvių muzikas Andreja Jansons, kuriam diriguojant birželio 5 d. Carnegie Hall, New Yorke, bus lietuviškų ir lietuviškų motyvų operos “Banutos” spektaklis.

Scena iš lietuvių kompozitoriaus Alfredo Kalninsio romantinės, lietuvių ir lietuvių giliają senovę liečiančios operos “Banuta” pastatymo Latvijoje.

lą pagrindinai pakeisti. Ir taip naujoji versija paskutiniu momentu atsiranda broliškos liaudies atstovas, kuris atleidžia Banutą nuo jos keršto įžadų ir suteikia jaunajai porai laimingą progą stoti į darbą dėl liaudies gerovės. Aišku, kad po visų tų lopymų operos muzikinio stiliaus vientisumas žiauriai nukentėjo.

Tik 1970 m., dėka energingų Rygos operos direktoriaus Aleksandro Viliūmano pastangų, operai “Banuta” pagaliau tapo sugrąžinta jos originalioji versija. Ši versija prieš porą metų tapo įrašyta ir gramofono plokštelėse. Ir vėl kaip anais 1920 metais, Valgudas pradeda operą dainuodamas “Skrido paukštis per Lietuvą...”

Nepriklausomybės metais ir mes, ir lietuviai per daug buvom užimti savais reikalais. Todėl nedaug kas Lietuvoje težinojo apie šią lietuvių tautinę operą, taip kaip ir Latvijoje nežinoma buvo mūsų pasididžiavimas — J. Karnavičiaus “Grażina”. Gaila, abi tautos tuo būtų dvasiniai praturtėjusios.

Šių metų birželio 5 d., 2 val. popiet, operą “Banutą” stato New Yorko lietuvių choras su orkestru. Tai bus šios operos pirmas pastatymas už Latvijos ribų. Mums, lietuviams, tai įdomu ir tuo, kad pagrindines Daumanto ir Valgudo roles dainuos lietuvis Algis Grigas, mums žinomas iš Chicagoje lietuvių operos spektaklių. Be to, pagrindinę Banutos rolę dainuos Metropolitan operos žvaigždė Maralin Niska, dai-

Operos “I Lituani” autoriaus išsiblaškyimas

Kai Chicagoje lietuvių opera praėjusiais metais pasirinko Amilcare'o Ponchielli'o operą “I Lituani”, spaudoje buvo rašyta apie tos operos autorių, duota jo biografinės žinios, jo gyvenimas, kūryba. Bet gyvenimas dažnai turi ir antrą pusę. Ponchielli būta didelio išsiblaškelio, dėl ko ne kartą jis patekdavo į nemalonų būklę.

Vieną dieną Milane, labai smarkiai lyjant, Ponchielli, nešdamasis po pažastimi suvyniotą skėtį, labai skuba. Sutiktas pažįstamas bando kalbinti ir paklausti, kur taip skubas. Bet Ponchielli atsako neturįs laiko: “Bėgu namo pasiimti skėtį...”

Ponchielli'o išsiblaškyimas buvo jo laiko muzikų nuolatinė pokalbių tema. Kai Ponchielli gyveno Kremonoje, duodavo privačias fortepijono

namų lietuviams du grandiozinus recitalius Brooklyno Lietuvių kultūros židinyje.

Visa šio renginio centrinė jėga yra energingasis Andreja Jansons. Studijavęs muziką — obojų ir dirigavimą Italijoje, o New Yorke įsiai darbuojasi New Yorko operų ir baletų orkestruose. Reiškiasi ir kaip aranžuotojas ir kompozitorius. Jis ne kartą yra padėjęs ir lietuviams koncertuose. Daug koncertuoja su savo suorganizuotu Phoenix pučiamųjų kvintetu, įtraukdamas ir lietuvių kompozitorių kūrinių. Vieną koncertų seriją buvo suruošęs su mūsų soliste Jūrate Vėblaityte, kuriai Darius Lapinskas buvo parengęs specialias aranžuotes. 1976 m. per State Department suorganizuotą turė po Europą jis buvo planavęs su koncertais aplankyti ir Vilnių. Tam tikslui buvo išsiryšinęs ir paruošęs lietuvių kompozitorių kūrinių, bet planai iširo dėl biurokratijos iš anapus. Latvių tarpė daugiau kaip 10 metų vadovauja New Yorko Koklių liaudies ansamblui ir taip pat New Yorko Latvių koncertiniam chorui. Yra parašęs ir išleidęs stambią knygą apie lietuvių liaudies instrumentą “koklės”. Kasmėt jis yra nepamainomas lietuvių vaikų vasaros stovyklų muzikos mokytojas, su kuriais paruošia ir labai stambius muzikos veikalus net su profesionalų simfoninio orkestro palyda.

Operą “Banuta” didžiojo Carnegie salėje taip pat palydės jo diriguojamas simfoninis orkestras. V. V-s

Bernardas Brazdžionis

Nuotrauka Vytauto Maželio

Šių metų Poezijos dienų Chicagoje, Jaunimo centro kavinėje, antrą dieną (šeštadienis, gegužės 29), skirta poeto Bernardo Brazdžionio 75 metų sukakčiai. Vakarų programoje dalyvaus pats sukaktuvininkas ir atliks savo kūrybos autorinį recitalį. Programą pajavins savo balsu ir muzikine kūryba Darius Polikaitis, Brazdžionio eilėraščius apgaubdamas dainos ir muzikos rūbu. Programos pradžia 8 val. vak.

Bernardas Brazdžionis

DAINIUS

Po baltu nuometu žaliame gegužės
Ties mano langu dvijen vyšnios lūžo,
Kaip dvijen seserys greta,
Pas mano langą lauko obelėlė
Sunkaus žiedų vainiko nepakėlė,
Kaip motina, kaip motina balta...

Po šelmeniu dvi kregždės susisuko
Gūžtelę molio, samanyrį pūko,
Ir kaip upelis plaukė jų giesmė — — —
Kaip tie šviesaus pavasario paukšteliai,
Kaip ta giesmė ant amžinojo kelio,
Ir aš šiame pasaulyje esmi.

Ir aš anų baltųjų vyšnių brolis
Iš skausmo eisiu į gyvybės tolius,
Ir aš sūnus anos senos obels
Ir taikoje, ir karo vėtroj linksmas
Savos tautos aruodan derlių rinksiu,
Kol šalnos kojas ir rankas sugels,
Kol po žiedų našta širdis pabals...

1942.

purvinas upeliūkštis. Žengdamas be turėklų tiltu, Ponchielli paslydo ir įkrito į drumzlinį vandenį. Į jo pagalbos šauksmą atbėgo miesto vartų sargybiniai ir, manydami, kad jis esąs koks spekuliantas, ištraukė iš vandens, areštavo ir nuvežė į ligoninę, nes krisdamas buvo gerokai apsidaužęs.

Kitą rytą vienas Milano laikraštis, aprašydamas Ponchielli'io nuotykį, pridėjo, kad jis buvęs girtas ir kad dabar jo gyvybė esanti pavojuje. Laikraštis pateko į Ponchielli'o rankas. Paskaitęs, kas apie jį rašoma, pakėlė visą audrą, plūsdamas gydytojus ir slauges — kam slepią nuo jo artimą mirtį, daužydamas, kas tik pakliuvo po ranka. Atrodė, kad Ponchielli rimtai pamišo.

Po to nuotykio praslino septyneri metai. Tą laiką Ponchielli turėjo daug karčių dienų ir didelių nusivylimų. Vėliau buvo pakviestas Kremonoje miesto orkestro dirigentu. Jo įprasti išsiblaškyimai reiškėsi ir čia, buvo visų pastebimi. Būdavo taip, kad, diriguodamas orkestrui pilnoje uniformoje, nepastebėdavo, jog apsiavęs kambarinėmis šlepetėmis arba iš po uniforminių kelnų kyšodavo marnos piza-

mos galai.

Ponchielli 1883-1886 metais buvo Milano konservatorijos kompozicijos klasės profesorium. Tarp jo mokinių buvo ir Giacomo Puccini. Šiam baigiant konservatoriją, Ponchielli parašė Puccini'o motinai laišką, kuriame sako, kad jos sūnus baigia konservatoriją su pagyrimu už jo kūrinių “Capriccio per Orchestra”, kuris padaręs didelį įspūdį kitiems studentams, kaip Mascagni'ui ir kitiems. Puccini'o darbas esąs labai originalus ir pavykęs. Laišką Ponchielli baigia: “Yra tikra, gerbiamoji Ponia Puccini, kad karjera yra ešėkiuota ir laimė ne visada nusišypso (tą aš esu jau patyręs), tad jaučiu, jog sūnaus Giacomo šviesus horizontas tuoj ims temti...”

Ponchielli'o pranašystė neišsipildė. Puccini, neturėjęs pasisekimo su dviem pirmosiomis operomis, iškilo su “Manon Lescaut” ir su “Boheme”, “Tosca” ir “Madame Butterfly”, kurios išliko populiarios tarptautiniame operų repertuare. O tuo tarpu Ponchielli'o po “I Lituani” ir “Gioconda” pasisekimo su “Figlio prodigo” ir “Marion Delarme” jauėjo į saulėleidį. J. V.

Kultūriniai pagrėbstai

James Joyce minėjimai

Šių metų pradžioje suėjo 100 metų, kai gimė (o gimė 1882.II.2 Dubline, mirė 1941.I.31 Zueriche) garsusis airių rašytojas James Joyce, kurio stambųjį romaną “Ulysses” modernistai dievina, garbina ir stengiasi pamėgdžioti. Į jo gražias realistines noveles lyg ir numojama ranka. Jo romaną “Finnegan's Wake” turbūt nelabai kiek daugiau žmonių tesupranta, kaip ir Einšteino reliatyvumo teorijas. Tikrai “Ulysses” yra maždaug tikrasis Joyce, žavėjusių naujųjų ieškotojų.

Sukaktį mini daugelis kraštų paskaitomis ir kitokiais šventiniais renginiais. Mini radijas ir televizija. Airiai ruošiasi visą pusmetį paskirti visokiems minėjimo dalykams. Vienas pirmųjų renginių Dubline buvo labai neįprastas. Joyce gerbėjai išsiryšinę, kad “Ulysses” būtų be jokios pertraukos transliuojamas ištisas 24 valandas. Dėl tokio užsimojimo net rašytojo garbintojai susiginčijo. Vieniems atrodė, kad tai geras sumanymas. Sako, buvo draudžiama tą kūrinių spausdinti, o dabar, štai, oro bangomis jis pasieks daugelį klausytojų. Gražesnes vietas plokštelėmis ar juostelėmis paskui taip pat bus galima paleisti į žmones.

Tai sumanyti kritikavusieji taip pat nemaža tiesos yra pasakę. Kūrinys vis dėlto nelengvas perprasti, o jūs, sako, transliuosite jį pusiau beraštelė publikai! Bjauri kvailystė taip daryti! Jeigu kas ir bus pajėgus suprasti, tai argi išvers klausyti ištisą apskritą parą? Britai irgi paminėjo Joyce'ą. BBC davė aštuonias jo dramų, poezijos ir su jo kūrinių susijusių muzikos programas. Buvo kviečiami i tas programas įsijungti rašytojai. Kai kurie jų atsakė.

Bookerio premija už romaną

Kai kurių kraštų piniginių kapitalistai kartais gal ir dosnesni už lietuviškuosius. Kad jau duoti, tai duoti ir dribtelėti. Štai Britanijoje dabar jau trylikti metai buvo paskirta Bookerio McConnellio premija už geriausią romaną. Iš pradžių jį buvo 5,000 svarų (10,000 dolerių), o dabar jau 10,000 sv. Jau graži sumelė. Šimet jį paskirta Britanijoje gyvenančiam indui Salman Rushdie už romaną “Midnight's Children”, kuriame vaizduojama jau nepriklausoma Indija. Ligi šiol apie Indiją rašiusiems romanistams tas kraštas būdavo tik fonas, jie vis vaizduodavo kolonijinius laikus. Rushdie romane jį jau yra subjektas. O romanas esąs fantastiškas, politiškai ir stambus.

Nežinau, kaip turi kankintis mūšiškos komisijos, kurios būna pakviestos parinkti knyga premijai. O Bookerio premijos komisijos narius leidyklos jau pradėjo apversti romanais gegužės mėn. Tų siuntų vis daugėjo. 1981 m. buvė labai geri prozos metai, o tai pasunkina iš gerų išrinkti geriausią. Net ir nesvarčius komisijoje daug buvo atmetta. Liko 20, paskui 12, pagaliau 7. Rushdie artimiausi varžovai buvo Doris Lessing su kosminiu fantazijų romanu “The Sirian Ex”, Muriel Spark su moralinių mįslių romanu “Loitering with Intent”, Ian McEwan su “The Comfort of Strangers”, D. M. Thomas su treudine fantazija “The White Hotel”, Anne Schlee su “Rhine Journey” ir Mollie Keane su “Good Behavior”.

B. Kazimieraitis

Trijų fotografų paroda

Viena paroda, trys fotografai, skirtingas techninis ir vaizdinis priėjimas prie panašios medžiagos — pramonės vaizdai, gamtovaizdžiai, miesto gyvenimas, portretai. Tokia paroda nuo gegužės mėn. 4 d. iki gegužės 23 d. vyksta „Galerijoje“ 744 North Wells St., Chicagoje.

Romo Bartuškos spalvotos fotografijos pasižymi formaliausia kompozicija ir sąranga. Jis sugeba savo spalvos sampratą panaudoti ne vien tik kaip ornamentiką, bet ir kaip integralią įvaizdžio dalį. Pabrėžtinai vykę yra monochromatiniai tamsūs gamtovaizdžiai, kurie išsivysto į simetriškas abstrakcijas. Minimalinis pirmas įspūdis tampa tikra puota akiai. Yra dar viena jo foto darbų įdomi savybė — tai pagautas vidinis spindėjimas, kuris dažnai pastebimas skaidrių atšvaitų ekrane, bet nublanksta perkeliant jį ant popieriaus. Tas vidinis žėrėjimas magiškai išsilaiko jo darbuose — prieliskime, kad ir medžiuose, prasišverbusiuose pro tamsias formas, arba kelyje, kuris iškyla iš gamtovaizdžio kaip žerintis fontanas.

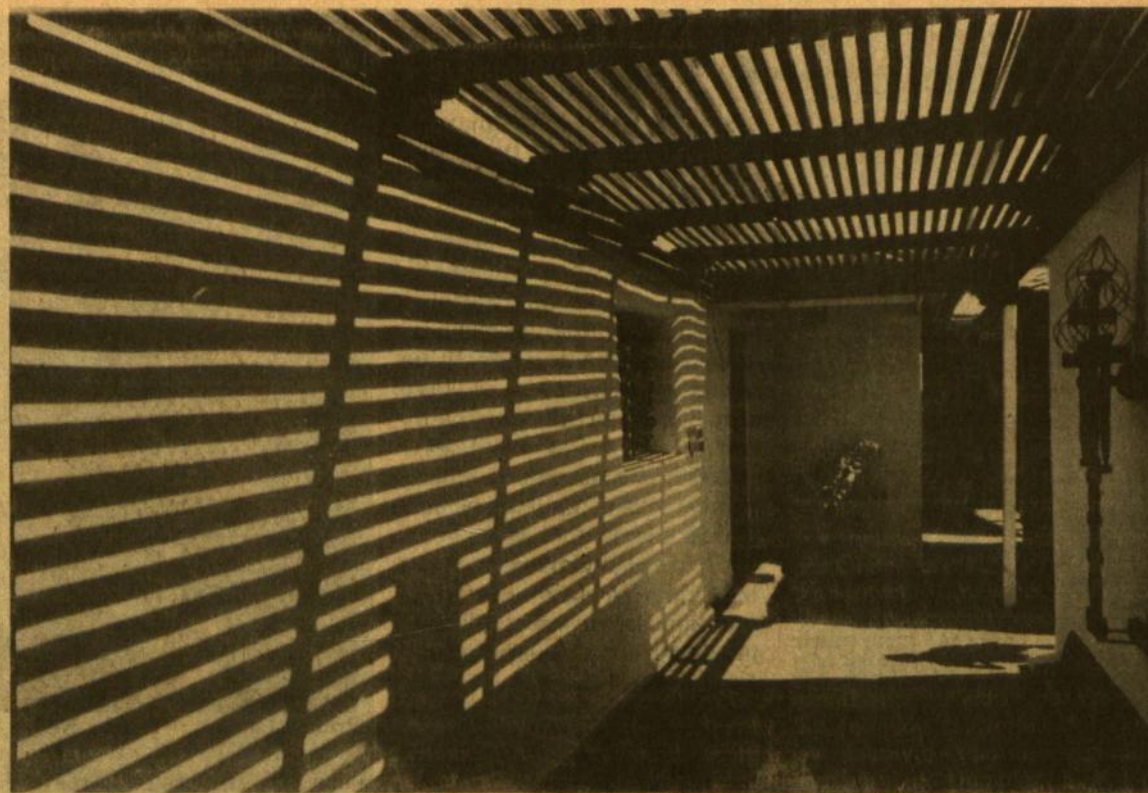
Eugenijaus Būtėno juoda-balta darbai yra perpildyti judesio, staigiai sustabdyto veiksmo, užšaldytų šviesos takų. Atrodytų, kad jis dirba greitai, pagaudamas ypatingą akimirką, šėšėlį, judesį. Paveikslai pritemdyti, bet spinduliuojantys šviesa ir atšvaitais, nors ir apsupti giliu

šešėliu. Jo formalinės fotografijos, miesto ir pramonės statybos vaizdai, yra ne tiek skuboti, mažiau asmeniškai. Aplamai, jo darbai perduoda gaivališkumą ir intensyvumą, džiaugsmą, suradus kai ką unikalaus paprastuose vaizdiniuose įspūdiuose. Reikia tikėtis, kad tai padrąsins jį ieškoti, siekti, augti ir atidengti kryptį, kuri tvirtai atstovaus jo paties kūrybiniam pasauliui.

Algirdo Grigaičio cibachrome fotografijos rodo daug techninio ir vaizdinio lankstumo ir įvairumo. Įvaizdžiai išgaunami spausdinant daugiau negu vieną negatyvą tuo pačiu metu, taip pat soliarizuojant ir poliarizuojant iki tokio taško, kad galutinis rezultatas yra visai atsitolinęs nuo originalios fotografijos ir neretai primena piešinį, litografiją arba „silkografiją“. Ten, kur pirmieji du parodos dalyviai baigia, Grigaitis tik pradeda. Jo keltas bandymų pagauti siurrealistinius įvaizdžius yra paprasti, tačiau įdomūs. Deja, techninis atlikimas turi pastebimų trūkumų, jeigu visur iškotume visiškai tobulo efektyvumo.

Akiai yra didelė šventė stebėti, kaip tokie skirtingi stiliai suplaukia į visus jungiančią ir vieni kitus papildančią visumą — tačiau vis dėlto tektų suminėti, kad kartais „mažiau yra daugiau“, ir senimui, ir jaunimui dėl to gerokai žaunoduoti?

H. Vepštieņē

Romo Bartuškos nuotrauka iš parodos „Galerijoje“, 744 N. Wells St., Chicagoje.

teginė kovų eiga, bet plačiai žvelgiama ir į istorines priežastis ir taidienines situacijas abiejų kovojančių pusių, atsidūrusių akistatinę konfrontaciją.

Gale duodama 18 psl. veikalo santrauka anglų kalba. Po to išnašose nurodomi šaltiniai ir pateikiamos prie jų atitinkamos pastabos vėl dar užima net 91 knygos puslapį. Asmenvardžių ir vietovardžių vardynui skirta vėlgi 17 psl. Visa tai liudija, kad veikalas buvo rašomas kruopščiai, detalai ir dokumentiškai.

• LITUANUS, Volume 28, Number 1, Spring 1982. Lithuanian Quarterly Journal of Arts and Sciences. Lithuanian Foundation, Inc. anglų kalba leidžiamas meno ir mokslo žurnalas. Šis numeris redaguotas Rochesterio universiteto profesoraujančio kalbininko dr. Antano Klimo. Žurnalą metų metais nepavargstančiai administruoja Jonas Kučėnas. Metinė žurnalo asmeniškoji prenumerata — 10 dol., įstaigoms ir bibliotekoms prenumerata — 15 dol. Redakcijos ir administracijos adresas: LITUANUS, 6621 S. Troy, Chicago, IL 60629.

Kalbininko prof. Antano Klimo rūpesčiu šis LITUANUS numeris tapo išskirtiniu akcentu lietuvių kalbai. Ir tai įdomia, gilia mokslinė prasme. Ir kitu atžvilgiu šis LITUANUS numeris vertas ypatingo dėmesio: lietuvių kalba įvairiais atžvilgiais čia mokslo pasauliui pristatoma visai ne lietuvių, o amerikiečių kalbininko dr. Wil-

liamo Schmalstiego. Stai amerikietis puikiai išmoko lietuvių kalbą, ja domisi, visam anglų kalba skaitančiam mokslo pasauliui apie ją rašo straipsnius ir studijas, liečiančias lietuvių kalbą.

Bendroji šio LITUANUS numerio tema yra: The Lithuanian Language — Past and Present. Visi keturi straipsniai yra parašyti Williamu R. Schmalstiego. Jų temos tokios: The Origin of the Lithuanian Language; Standard Lithuanian and Its Dialects; Early Lithuanian Grammars; From Donelaitis to Jablonskis. Gale pateiktoji bibliografija užima daugiau negu septynis žurnalo puslapius. Visa tai yra puikus pavyzdys, rodantis, kiek daug dėmesio lietuvių kalbai skiria visas kalbotyros mokslo pasaulis. O kiek mes patys? Ar tik nereikėtų, bent čia išsivijoje, ir senimui, ir jaunimui dėl to gerokai žaunoduoti?

• SKAUTU AIDAS, 1982 m. kovo mėn. Lietuvių skautų mėnesinis laikraštis. Redaguoja Antanas Saulaitis, 2345 W. 56 st., Chicago, IL 60636. Administruoja Malvina Jonikienė, 6346 S. Washenaw Ave., Chicago, IL 60629. Metinė prenumerata — 5 dol., garbės prenumerata — 10 dol., garbės leidojo prenumerata — 25 dol.

Skautiškai minkiai ir praktiškai veiklai skirtieji puslapiai. Daug iliustracijų — nuotraukų ir piešinių. Visa tai gražiai jungiasi su tekstais, puslapiai teikia akiai malonų įspūdį.

• Jonas Zdanys, VOICE ON AN ANTHILL. Eilėraščių anglų kalba rinkinys. Knygutė 42 psl. Kaina — 4 dol. Išleido Maryland Books, Inc., 84-39 90th Street Woodhaven, N.Y. 11421.

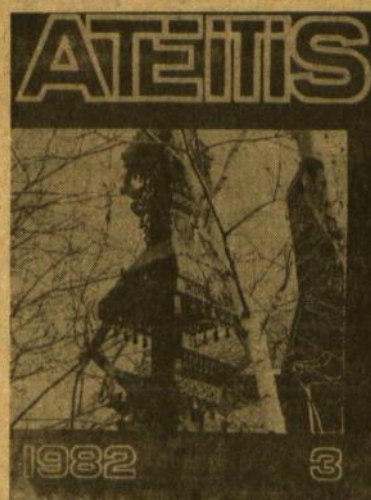
Šio eilėraščių rinkinio autorius Jonas Zdanys yra jaunas literatūros mokslų daktaras, gimęs 1950 m. New Britain, Conn. Šiuo metu jis yra taipgi vienas iš LITUANUS žurnalo redaktorių. Yra išleides nemažą lietuvių poezijos vertimų antologiją, „Selected Post-war Lithuanian Poetry“, taipgi yra jo išversti anglų kalbon šie mūsų poetų rinkiniai: Sigito Gedos „Songs of Autums“ ir Leonardo Andriekaus „Eternal Dream“. Anglų kalbon J. Zdanio išverstas ir Iechoko Mero romanas „Stalemete“ ir kt.

Jono Zdanio eilėraščių, parašytų lietuvių kalba, anksčiau buvo spausdinta ir mūsų periodinėje spaudoje, o dabar štai rinkinukas ir anglų kalba.

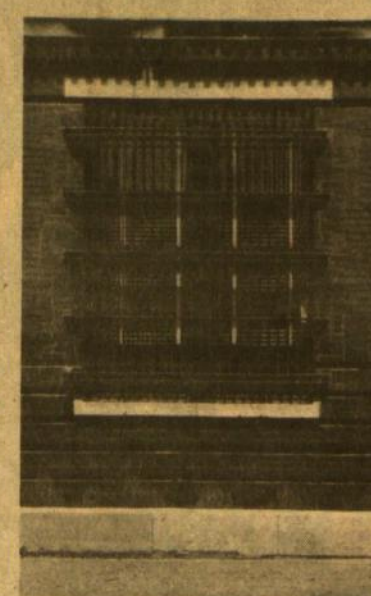
• ATEITIS, 1982 m. Nr. 3. Ateitininkų Federacijos leidžiamas katalikiškos - lietuviškos orientacijos mėnesinis žurnalas. Vyr. redaktorius — kun. dr. Kestutis Trimakas, 850 Des Plaines Ave., Apt. 409, Forest Park, IL 60130. Administruoja Juozas Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, IL 60629. Žurnalo metinė prenumerata JAV ir Kanadoje 9 dol., Pietų Amerikoje — 5 dol., kitur — 7 dol., susipažinimui — 7 dol., garbės prenumerata — 15 dol. Šis numeris redaguotas ir išdėstytas Rimos ir Lino Sidrių.

Numerio idomybė: Neris Mėlynės pasakojimas „Zuikis kryžkelėje“. Ateities žurnalo jaunimo konkurse 19 - 30 metų amžiaus grupėje 1981 metais laimėjęs pre-

miją. Patraukliai iliustruotas K. Juzaitytės. Šiaip pagrindinis numerio akcentas skiriamas jau beveik prieš metus laiko įvykusiam Ateitininkų Federacijos kongresui. Spausdinami Federacijos vado Juozo B. Laučkos atdaromojo žodžio ir Federacijos Dvasios vado kun. Stasio Ylos pamokslų tekstai, gauti kongresui sveikinimai ir kongrese skaityti pranešimai: Dailios Staniškienės „Mūsų uždaviniai, siekiant visa atnaujinti Kristuje“, Lino Sidrio „Dvasinio atnaujinimo perspektyvos Lietuvoje“, Margaritos Barikaitės „Kristuje atnaujinti protą, valią, jausmus“, Bernadetos Abromaitytės „Kaip visa atnaujinti Kristuje“. Juozo Laučkos pokongresinis žodis „Savitarpio pagarbos, supratimo ir ryžto meilės keliu“ prasmingai kviečia tiek praėjusį kongresą, tiek savo pačių esamas veiklos pastangas teigiamai vertinti. Daug korespondencijų iš įvairių ateitininkų vienetų įvairiose vietovėse veiklos. Nuotraukos iš studentų ateitininkų suvažiavimo Toronte, iš New Yorko metinės šventės, kolumkursų Putname taip pat teikia numerui šviesios jaunatvės.

• Pranas Dom. Girdžius, TOS PAČIOS MOTINOS SŪNŲS. Kristijonas - Antanėlis - Adomas. Trys graudulingi esai. Antras pataisytas ir papildytas leidimas Kristijono Donelaičio mirties sukaktiui. Išleido Pedagoginis lituanistikos institutas Chicagoje su Lietuvių tautinio atgimimo sambūrio, A. Dundulio, K. A. Girvilo, E. Maironytės-Čekienės, dr. J. Mališkos ir J. Vaičiulytės Juknevičienės parama. Viršelis ir

Eugenijaus Būtėno nuotrauka iš parodos „Galerijoje“, 744 N. Wells St., Chicagoje.

Nuomonės ir pastabos

Bandykime aiškiau ir paprasčiau

Šiame pokario laikotarpyje su rašyba gerokai blaskėmės. Vieni laikėmės Skardžiaus, Barzduko ir Laurinaičio vadovu, kiti atsineštinės iš Lietuvos mokyklos, tretį dairėmės į okupuotos Lietuvos raštus. Kai ten ėmė šis tas keistis, tuojau keitėme savo rašymą ir mes. Gera, kad dabar pavesta prof. Antanui Klimui ir kun. Juozui Viašniui paruošti aptvarkytos rašybos vadovėlių ir čionai rašančiams. Kiek teko nugirsti, atrodo, jog jie pakartos (su mažomis išimtimis) okupuotoj Lietuvoj rašybos pertvarkymą. Tai yra gera, bet kažin ar vertėtų viską tik paimti iš ten? Ypač tas vietas, kurios rašymą tik be reikalo komplikuoja. Čia noriu užsiminti tiesiogines kalbos žymėjimą ir vardu rašymą.

Tiesioginės kalbos žymėjimą paveldėjome iš rusų, jį tokį pat tebevartoja okupuotoje Lietuvoje, tokį pat siūlo ir Juozas Vaišnys, S.J., „Laiškuose Lietuviams“. Tiesioginės kalbos skyrimą brūkšniais gal reikėtų ir palikti, bet žymėjimą kabutėmis būtina reikliai pristinti, išmesti nieku nepagrįstas keistenybes. Žymėdami brūkšniais, rašome:

— Žiūrėk, — sakau Baltrui, — ar tik ne žvaigždė žiba?

Jeigu tą patį sakinį prireiktų žymėti kabutėmis, rašytumėm:

„Žiūrėk, — sakau Baltrui, — artik ne žvaigždė žiba?“

Jeigu brūkšnį pradžioje keičiame kabutėmis, kodėl jomis nekeisiti visus brūkšnius ir rašyti taip:

„Žiūrėk, — sakau Baltrui, — ar tik ne žvaigždė žiba?“

Ir paprasčiau ir nuosekliau, pagaliau taip žymi ir didžiųjų vakarinių tautų rašančiai.

Dar ir kitas reikalas. Juozas Vaišnys „Laiškuose Lietuviams“ rašo: „Tiesioginės kalbos sakinio gale, prieš kabutes, dedamas toks skyrybos ženklas (klaustukas, šauktukas, daughtas), kokio reikalauja sakinio turinys bei intonacija. Tik taškas, kaip viso sakinio užbaigiamasis ženklas, dedamas po kabučių.“

Vadinasi:

„Kur važiuoji?“

„Palauk ir manęs!“

„Gera, pavėžinsiu.“

Kam? Kokia prasmė? Klaustukas, šauktukas ir taškas vienodai žymi sakinio galą, užskleidžiamosios kabutės žymi visos kalbos galą. Kam tada pirmuosius palikti ten, kur jie ir turi būti, o tašką iškelti ten, kur jis

nebetenka jokios prasmės? Baigdamas J. Vaišnio žodžius, ir aš tašką padėjau prieš kabutes, kur jis ir turi būti, nes žymi citatos antrojo sakinio galą, o kabutės žymi galą visos citatos.

Dar blogiau, kai gale po kabutėmis pažymėtos tiesioginės kalbos dar yra autoriaus pastaba, tada jau reikia taip rašyti.

„Sėsk, pavėžinsiu“, — pasakė senis.

Kodėl neparašyti daug paprasčiau:

„Sėsk, pavėžinsiu“, — pasakė senis.

Man pasitaiko padėti, kai ką patarti jauniems žmonėms, bandantiems savo talentus beletristikoj. Tiesioginės kalbos žymėjimą brūkšniais jie lengvai pagauna, bet kai prieina prie kabučių, už galvos griebiasi. Amerikietiškoje mokykloje išmokę žymėti labai paprastai ir labai logiškai, negali suprasti, kam ta mūsų abrakadabra. Prisipažinsiu, kad jų prieikaštai man patiko, ir, nusizūrėjęs į anglus bei vokiečius, pats ėmiau tiesioginę kalbą žymėti nebe rusiškai, bet vakarietiškai. Žinau, kad korektoriai mane keikė ir tebekeikia, vis galvoja, kada tas Jankus išmoks kabutes taisyklingai vartoti, o man vis tiek atrodo, kad visoms komisijoms reiktų išdrįsti atsisakyti tradicijos, kuri tiek teverta, kad įneša nereikalingos painiavos ir reikalauja išmokyti daugiau taisyklių.

Reiktų nenueti pagal okupuotos Lietuvos taisykles ir sudėtinų vardu rašymą. Jeigu rašome Kazys Vytautas Erskėtis (asmens vardas), kam rašyti Lietuvių literatūros istorija (knygos vardas). Katalikų Bažnyčia (organizacijos vardas), bet (spėjau) Medžiotojų ir meškeriojų draugija, (taip pat organizacijos vardas). Ar ne paprasčiau būtų rašyti demokratiškai — visus vardu rašyti didžiosiomis. Ir asmenų, ir organizacijų, ir knygų, ir laikraščių, ir straipsnių. Vardas yra vardas ir vardu jį palikime. Užteks vienos paprastos taisyklės. Nereikės sąrašų, ką kaip rašyti, nereikės ieškoti jokio svarbumo, orumo ar diduomeniško, nereikės niekam svarstyti, kuriuos vardo dožiūras pradėti didžiosiomis raidėmis, o kuriuos mažiosiomis. Taip rašant, vardai išsiskirs ir iš teksto, nereikės išskyrinėti kabutėmis.

Jurgis Jankus

NAUJI LEIDINIAI

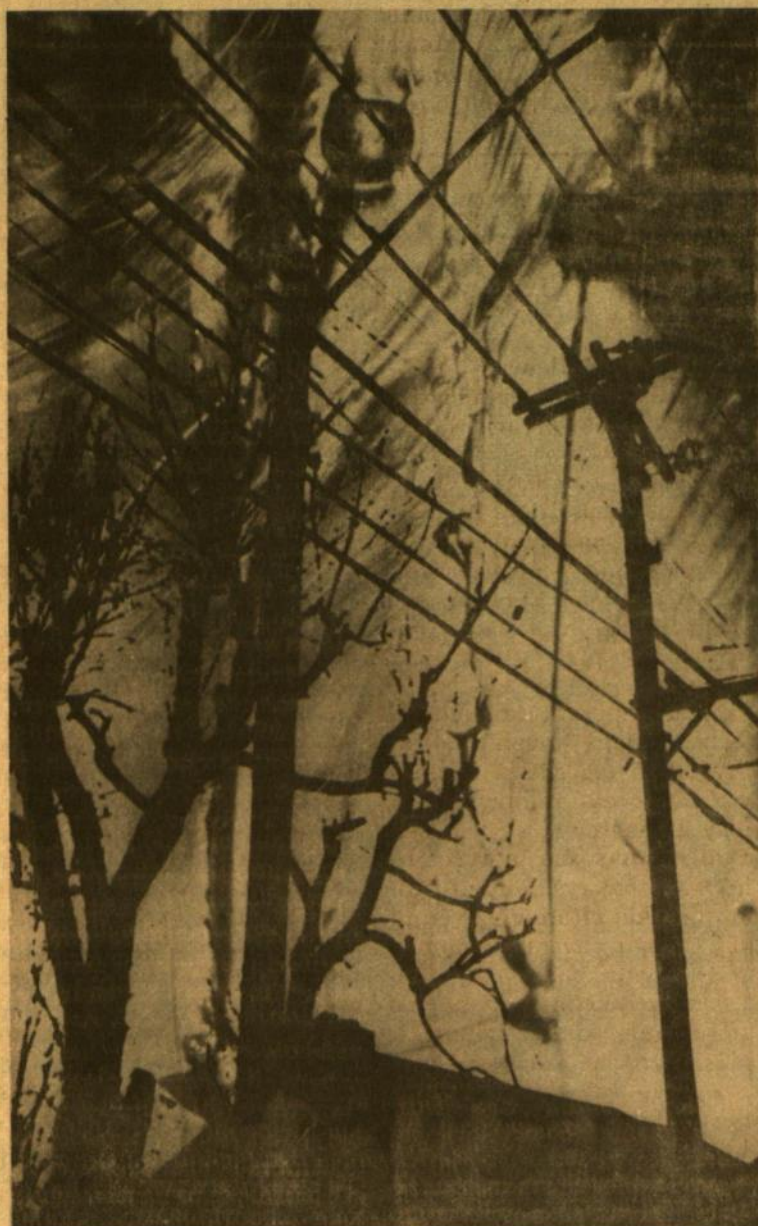
• Antanas Rukša, KOVOS DĖL LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS. II tomas. Lietuvių — lenkų santykiai ir kovų pradžia. Išleido Lietuvių karių veteranų sąjunga „Ramovė“, talinant „Kario“ redakcijai 1981 metais. Spausdino Tėvų pranciskų spaustuvių Brooklyn, N.Y. Schemas braidė ir vardyną sudarė Pranas Karalius. Santrauką ir anglų kalbą vertė Algis Rukšėnas. Veikalas didesnio formato, kietais viršeliais, 620 psl., kai-na nepažymėta.

Kaip žinome, plk. K. Ališausko parašytas „Kovų dėl Lietuvos nepriklausomybės“ pirmasis tomas buvo išleistas išsivijoje 1972 metais. Reikėjo laukti viso dešimtmečio, kol buvo Antano Rukšos parašytas, išleistas ir skaitytojus pasiekė tų kovų antrasis tomas. Abudu kruopštūs autoriai dabar jau mirę. Tad ir kyla tuoj pat neįjaukus klausimas: kas ir kada parašys trečiąjį tomą, nes antrajame aprašomos kovos tik iki 1920 metų rugpjūčio mėn. vidurio. Tad į trečiąjį tomą turėtų įeiti tolimesni kovų su lenkais istoriniai aprašai, suvalkų sutartys, jos sulaužymas ir Vilniaus netekimas, lenkų sumušimas ties Širvintomis ir Giedraičiais bei kt.

Reikia sutikti su antrojo tomo autoriumi, kur jis šios knygos įvade, be kita ko, sako: „Tenka labai apgailestauti, kad kovų dėl Lietuvos nepriklausomybės aprašyti nebuvo suskubta dar nepriklausomoje Lietuvoje. Tada buvo lengvai prieinama dar neapnaikinta archyvinė medžiaga, paskiri faktai buvo galima patikrinti, betarpiškai atsiklausus kovos dalyvių, iš kurių atminties dar nebuvo spėję išditi prieš keletą ar kad ir prieš keliolika metų išgyventi įvykiai“.

Ir labai gerai, kad buvo, kiek dar įmanoma, šitai padaryta išsivijoje. Ir štai jau galime pasižiūrėti „Kovų dėl Lietuvos nepriklausomybės“ antrąjį tomą.

Visa veikalo turinio struktūra yra tokia. Pirmoji dalis — Lietuvių lenkų santykiai ligi 1919 metų: Lietuvos lenkėjimas; Lietuvių „separatizmas“; Teritoriniai lietuvių tautos siekiai; Lenkijos pretenzijos į Lietuvos teritoriją; Lietuvių — lenkų konfliktas Pirmojo pasaulinio karo metu; Lenkijos karo pajėgų organizavimas per Pirmąjį pasaulinį karą; Karinis lenkų organizavimas Vilniuje vokiečių okupacijos metu.

Algirdo Grigaičio nuotrauka iš parodos „Galerijoje“, 744 N. Wells St., Chicagoje.

Jauniausioji karta kopia profesūron

Paulius Landsbergis, rašytojo Algirdo Landsbergio sūnus, paskirtas asistentiniu profesorium („assistant professor“) Rutgers universiteto (New Jersey valstijoje) Darbininkijos studijų centre.

Religinis koncertas Brooklyne

(Atkelta iš 2 psl.)

tinį *Dies Irae*. Tai yra chromatiskai žemyn einanti melodija, kuri savo sudėtimi primena pasaulio galutinį sugriuvimą. Efektas sukuria visiškos nykumos garsinį vaizdą.

Šie abu šedevrai neįprastais būdais žvelgia į mirties prasmę. Susipažinimas su šiais kūrinių gali tik praturtinti mūsų supratimą šios neišvengiamos paslapties. Ypačiai Brahmo veiklas, kuris teikia vilties ir paguodos kiekvienam žmogui, mums, lietuviams, turėtų būti labai arti prie širdies.

Pasiklausę šių didingų kūrinių, liekame ramesni, lyg pasidalinę savo gyvenimo abejonėmis ir rūpesčiais su kita, visa suprantančia ir visus užjauniančia būtybe.

Kaip matyti, užsimojimas pristatyti šiuos veikalus mūsų visuomenei turėjo būti nemažas. Tie, kuriems tą popietę teko išgirsti šį koncertą, tikrai įsitikino, kad tas užsiangažavimas ir įdėtas darbas atnešė daug gražių vaisių. Linkime ir ateityje chorui nepagalėti savo pastangų ir talentų, parengiant mums panašaus lygio koncertų.

D. Sakaitė, R. Razgaitienė